

ТИЩЕНКОВА Ірина Олександрівна
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ МІГРАЦІЇ ТА ГРОМАДЯНСТВА

На сьогодні, актуальність вивчення теми щодо електронних послуг у сфері міграції та громадянства, пояснюється тим, що у сучасних умовах розвитку інформаційних технологій та їх практичного застосування в системі державного управління населення має можливість отримувати якісно, оперативно та прозоро широкий спектр послуг, що надаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо осіб у сфері міграції.

Тому під час запровадження електронних послуг для їх користувачів мають бути доступними усі сервіси, а саме, наприклад, ізавантаження форм документів, подання яких необхідне для отримання електронної послуги, або заповнення цих форм в онлайн режимі за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій. Який в свою чергу досить тісно пов'язаний з таким сервісом, як зручність в доступі до актуальної інформації про послугу через відповідний портал або веб-сайт за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій. Тому всі сервіси вище вказані досить тісно пов'язані між собою та для забезпечення задач наступного сервісу, як забезпечення онлайн інформування суб'єкта звернення про стан надання електронної послуги.

За останньою інформацією, ситуація суттєво покращилася. Уперше після 2008 року Україна у 2022 році виправила негативну тенденцію втрати своїх позицій у світовому рейтингу електронного уряду (E-Government Development Index, United Nations) в тому числі з надання електронних послуг, піднявшись на 31 позицію – з 87 позиції у 2014 році на 56 у 2022 році [1].

Виходячи із виділення ознак публічних електронних послуг ми хочемо запропонувати наступні, нижче викладенні характерні ознаки, саме для надання електронних послуг у сфері міграції та громадянства.

По-перше, надання конкретних електронних послуг у сфері міграції та громадянства повинна бути передбачена на законодавчому рівні. Надання електронних послуг у сфері міграції та громадянства можливе лише у випадку, якщо є спеціальне адміністративно-правові засади порядку надання зазначеної послуги. Наразі вимога особи до певного суб'єкта влади вчинити будь-які дії на її користь може бути як електронна послуга лише тоді, коли процедура розгляду цієї заяви є має чіткий регламент або відповідну

процедуру. Хотілося би зазначити, що на сьогодні кількість та види електронних послуг у сфері міграції та громадянства зазначено на підзаконних актах, а загальні положення частково лише відображенні на законодавчому рівні, зокрема в Законі України «Про адміністративні процедури»[2].

По-друге, для отримання електронних послуг у сфері імміграції та громадянства апелянт повинен відповідати вимогам. Зокрема, послуги електронної імміграції та громадянства доступні, лише якщо ви відповідаєте вимогам законодавства. Наприклад, видача паспорта громадянина України замість викраденого особа повинна подати згідно постанови «Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон» від 26.06.1992 [3]: заява про видачу паспорта; дві (або три – у разі одержання втраченого паспорта в іншому територіальному підрозділі) фотокартки розміром 3,5 x 4,5 см із зображенням, яке відповідає досягнутому віку (фотокартки, що подаються для оформлення паспорта, мають бути виконані з одного негатива, із зображенням обличчя виключно анфас, без головного убору, виготовленими на тонкому білому або кольоровому фотопапері без кутика; для громадян, які постійно носять окуляри, обов'язкове фотографування в окулярах); платіжний документ з відміткою банку про сплату державного мита або оригінал і копію документа про звільнення від сплати державного мита; копія постанови про порушення або відмову в порушенні кримінального провадження, що видається поліцією за результатами розгляду заяви про викрадення паспорта; бездомні громадяни оформлюють паспорти замість викрадених за місцем майбутньої реєстрації місця їх проживання або перебування. При цьому до заяви про втрату паспорта долучається копія заяви про реєстрацію майбутнього місця проживання або перебування та копія виданого відповідним центром обліку бездомних осіб посвідчення про взяття на облік бездомної особи [3].

По-третє, електронні послуги у сфері імміграції та громадянства надаються виключно за безпосередньою ініціативою (заявою) фізичної особи незалежно від форми звернення фізичної особи та виключно в порядку надходження до адміністративних органів. Наприклад, на офіційному сайті Державної міграційної служби України зазначено, що видача тимчасового посвідчення громадянина України видається особам, які досягли шістнадцятирічного віку, набули громадянства України та взяли зобов'язання припинити іноземне громадянство протягом двох років з моменту набуття громадянства України. У разі необхідності особисто звернутися до Державної міграційної служби України за місцем проживання з письмовою заявою про надання електронних послуг у сфері громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб та подати необхідні документи щодо отримання тимчасового посвідчення громадянина України [4]. Також зазначене твердження підтверджується законом України «Про громадянство

України» від 18.01.2001 [4].

Нормативно-правові акти повинні уповноважити компетентні адміністративні органи надавати всі види електронних послуг, пов'язаних з імміграцією та громадянством. Таким чином, відповідні державні послуги у сфері імміграції та громадянства доступні лише для окремих органів влади, визначених на законодавчому рівні. Це відрізняється від інших типів скарг, які можна розглядати та вирішувати з ширшого предмета. Згідно підпункту 36 п. 4 «Положення про Державну міграційну службу України» Державна міграційна служба України відповідно до покладених на неї завдань: надає адміністративні послуги, як вид публічних послуг відповідно до закону [5].

Суб'єкти оскарження мають право звертатися за електронними послугами у сфері імміграції та громадянства, а адміністративні суб'єкти щодо прийняття відповідних рішень приймають рішення про здійснення чи відмову в таких діях (на власний розсуд). Наразі підставою для відмови у наданні електронних послуг щодо оформлення виїзду за кордон на постійне проживання є: а) обізнаність з відомостями, які становлять державну таємницю, - до закінчення терміну, встановленого статтею 12 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21.01.1994 [6]; б) стосовно особи у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством, ізастосовано запобіжний захід, із умовами якого їй заборонено виїжджати за кордон, - до закінчення кримінального провадження або скасування відповідних обмежень; в) особа ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на неї судовим рішенням, - до виконання зобов'язань; г) особу засуджено за вчинення кримінального правопорушення - до відбуття покарання або звільнення від покарання; д) особа перебуває під адміністративним наглядом Національної поліції - до припинення нагляду [6].

Електронні послуги у сфері імміграції та громадянства повинні мати остаточну форму єдиного адміністративного акта [2]. Таким чином, у разі задоволення звернення фізичної чи юридичної особи зазначений акт має типову форму (довідка, довідка, дозвіл, ліцензія тощо), а лише рішення органу про вчинення певної дії, його можна вважати адміністративним актом. Предметом правовідносин щодо надання електронних послуг є міграція та громадянство. Згідно Закону України «Про адміністративні послуги» [2] та на офіційному сайті Державної міграційної служби України (<https://dmsu.gov.ua/poslugi.html>) існує перелік електронних послуг, які надають відповідні суб'єкти публічної адміністрації у сфері міграції та громадянства.

Надання електронних послуг у сфері імміграції та громадянства є сучасною інформаційно-комунікаційною системою. Для замовлення е-посвідчення та/або е-свідоцтва така особа повинна завантажити на смартфон мобільний додаток Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Дія» та пройти електронну ідентифікацію [7]. У свою чергу розробники

додатку «Дія» ставлять собі за мету досягти 15 млн. активних користувачів до кінця 2023 року. А вже в березні цього року всі мобільні оператори мають відмовитися від тарифікації даних для додатку «Дія» [7].

Отже, ізробивши підсумок викладених нами ознак та їх особливостей, ми хочемо сказати, що під електронними послугами у сфері міграції та громадянства необхідно розуміти регламентовану правовими нормами діяльності органів публічної адміністрації за допомогою сучасних інформаційно-телекомунікаційних систем з приводу правового зв'язку між громадянином України та державою, ізокрема, прибуття та залишення України іноземців та осіб без громадянства на постійне проживання із відповідним розглядом заяви суб'єкта звернення про видачу певного документа (цифровий паспорт; цифровий закордонний паспорт тощо), спрямованого на забезпечення її прав і законних інтересів та/або на виконання особою визначених законом обов'язків. А особливостями надання електронних послуг у сфері міграції та громадянства ми хочемо віднести саме процедуру встановлення певної форми ідентифікації особи за допомогою електронного підпису, BankID, сертифікатів акредитованих центрів сертифікації ключів тощо. А також, систему використання сучасних інформаційних технологій під час надання електронних послуг у сфері міграції та громадянства й високу швидкість надання послуг у сфері міграції та громадянства порівняно із традиційною формою надання публічних послуг.

---

1. United Nations E-government Survey 2014. E-Government for the Future We Want/United Nations. New York, 2014. URL : http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf .

2. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> .

3. Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон : Постанова Верховної Ради України від 26.06.1992 № 2503-XII. / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2503-12#Text> .

4. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 № 2235-III / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>(дата звернення : 26.04.2023).

5. Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 360 / Кабінет Міністрів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF#Text> .

6. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 № 3857-XII / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>.

7. Єфремова М. О. Діяльність Державної міграційної служби України щодо надання адміністративних послуг : питання сьогодення. Право і суспільство. 2015. №4. Частина 2. С. 119 – 125.